

בית הזכוכית ובתי הילדים

מטרות:

1. הכרות עם "בית הזכוכית" ופעולת ההצלה של מחתרת תנועות הנוער הציוניות שם.
2. למידה על פועלה של המחתרת בהקמת כ-50 בתי ילדים בתקופת המלחמה.
3. הזדמנות להכרות עם זווית פחות מוכרת של תקופת השואה ממנה עולה גבורת היחיד והתנועה.

עזרים:

סרטון ; דפים ; עטים

מבנה השיעור:

משך	תמצית הפעילות	שלב
5 דקי	הסבר כללי על תקופת הזמן בה יעסוק המערך	1. פתיחה
10 דקי	הכרות עם בית הזכוכית ועם הדמויות הקשורות בקיומו	2. צפייה בסרטון
10 דקי	חשיבותו של בית הזכוכית ביחס למפעל ההצלה. הבחירה של תנועות הנוער לתת מענים ליתומים	3. דיון
10 דקי	בעד ונגד המשך פעילות תנועות הנוער הבלתי חוקית מתוך בית הזכוכית	4. פעילות בקבוצות
5 דקי	בחירתן של תנועות הנוער לקחת על עצמן את המנהיגות הקהילתית בשעת משבר	5. דיון מסכם

לפני השיעור - רקע למורה:

במהלך אביב-קיץ 1944, עם פלישת הנאצים להונגריה, נשלחו רוב יהודי המדינה לאושוויץ. רבים אחרים נרצחו בפוגרומים שהונהגו על ידי ההונגרים. זו היתה ההשמדה המהירה ביותר בזמן השואה: תוך פחות מתשעה חודשים הושמדו מעל 550 אלף יהודים, בהם כשלושה רבעים מיהדות הונגריה ורבים שהגיעו למדינה לאחר סיפוח אוסטריה וכיבוש צ'כיה. על אף היותה של הונגריה חלק ממדינות "הציר", וחוקים אנטי יהודיים הונהגו בה, היו היהודים "מוגנים" באופן יחסי מפני פעולות גירוש והשמדה, על ידי השליט מיקלוש הורטי שלא אהד את מדיניות החיסול המוחלט של הנאצים, ובעיקר משום שהעריך שזה יעניק לו את אהדת המערב ככל שהנאצים יובסו. עם תחילת הגירוש מהונגריה, והעדויות והסיפורים שהצטברו על אושוויץ, החלו להתארגן תנועות הנוער במבצעי הצלה שונים – תחילה עבור חבריהם, ובהמשך עבור הקהילה. התנועה הציונית בהונגריה לפני המלחמה לא היתה מפותחת במיוחד, אך פעלו בה תנועות נוער ציוניות רבות: השומר הצעיר, דרור-הבונים, הנוער הציוני, עקיבא ורבות אחרות. כולן התאגדו ערב הפלישה תחת גוף אחד: 'מחתרת תנועות הנוער הציוניות'. למחתרת תנועות הנוער הציוניות היה תפקיד מכריע בפעולה ההצלה. בית הזכוכית ובתי היתומים מהווים דוגמאות לפעולות ההצלה של נשות ואנשי תנועות הנוער.

1. פתיחה

לקראת סוף המלחמה, פלשה גרמניה הנאצית להונגריה, והחלה בהשמדת יהדות הונגריה. מתוך ידיעה שתבוסת גרמניה הנאצית הולכת ומתקרבת, החלו תנועות הנוער הציוניות במדינה להציל כמה שיותר מיהודי המדינה ולהבריח אותם מהונגריה הכבושה למדינות בטוחות. בשיעור הקרוב נכיר עוד 2 מעשי הצלה מרשימים של המחתרת- בית הזכוכית ובתי הילדים.

2. צפייה בסרטון הקרב על החיים

להלן קישור לגרסה המלאה :

https://www.youtube.com/watch?v=zMAkioMXqdY&t=4s&ab_channel=BennyBarzilay

מיקוד צפייה : מדקה 1: 40 עד דקה 7: 57 ; מדקה 15: 15 עד דקה 16: 23 ; מדקה 17: 15 עד דקה 17: 55 ; מדקה 26: 04 עד דקה 26: 35 ; מדקה 27: 12 עד דקה 32: 17

<https://youtu.be/d0xM7BvIXHA> : ניתן לצפות בסרטון ערוך כיחידה אחת כאן :

3. דיון

- לשם מה הוחכר בית הזכוכית ומה היה מטרת "הקמתו" כצירות שוויצרית?
- מה כל כך מיוחד בבית הזכוכית? מה הוא אפשר למחתרת לעשות? מה היו המשמעויות עבור חברי תנועות נוער, שיש להם "בית"?
- מדובר בבוגרי תנועות הנוער, ללא כלים והכשרה מתאימים למשימה. אם כן, מאילו סיבות בחרה המחתרת להקים כ- 50 בתי יתומים?
- מה דעתכם על משפטו של ישעיהו רוזנבלום : "לא מדברים על ההווה, על הקיים, אלא על עתיד. שיהיה טוב שיהיה יפה." כתפיסה חינוכית, כמסר להגיד לילדים?

4. חלוקה לקבוצות

- נחלק את הכיתה ל- 2 קבוצות. כל קבוצה מקבלת דף ועט. קבוצה אחת צריכה לכתוב כמה שיותר טיעונים בעד המשך הפעילות של המחתרת מתוך בית הזכוכית. הקבוצה השנייה צריכה לכתוב כמה שיותר טיעונים לכך שהמחתרת צריכה להפסיק את פעולתה הבלתי לגאלית בבית הזכוכית.
- שתי הקבוצות משתפות בטיעונים, והמורה קובעת/איזו קבוצה הציגה טיעונים יותר משכנעים.

5. סיכום

בעת משבר וקריסה בחרה מחתרת תנועות הנוער הציוניות למלא ואקום מנהיגותי שנוצר. מתוך עמדה זו היא הקימה כ- 50 בתי ילדים, דאגה לכל צרכיהם והצילה אותם ממוות. כל זאת ללא הכשרה ותנאים מספקים, אך מתוך מסירות ומאמץ הרואי להצלת 5000 ילדים, וכ- 1000 אנשי צוות. בנוסף, בחרה המחתרת לפעול בבית הזכוכית, קלטה שם אלפי יהודים ודאגה לצרכיהם, תוך כדי סיכון חייהם שלהם, וזאת מתוך ניסיון להציל כמה שיותר יהודים.